

"לְבַנְיָנָה שֶׁל תּוֹרָה" – חֵלֶק קס"ג

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי רה"י הרב ברוך וידר שליט"א
קול ה' אל ישיבות ההסדר

הכל בגזירת עליון

"ובזאת יש להתחזק ולהתבונן תמיד להאמין בהשגחתו יתברך על כל פרט ופרט שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן גוזרים עליו מלמעלה² ואם כן מתוך כך לא תקפיד ולא תשנא את חברך כי תדע שהכל מאיתו יתברך".

אלו דברים שצריך לחשוב עליהם הרבה, אם מישהו עשה לאדם עוול, אין לו לכעוס עליו או לשנוא אותו. אמנם עושה העוול בחר ברע, אבל מה שהגיע לסובל אינו מאיתו אלא זה בגזירת עליון והוא רק השליח.

"ואם חס ושלום יבואו עליך יסורים תתרגל לומר גם זו לטובה³ וכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד⁴ וצריך להאמין שמהרעה תצא טובה".

דברים נכבדים אלו יהיו פתיחה לדברים החשובים שבהם נעסוק היום, ואני מתפלל לה' שהדברים יהיו דברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב.

עושה מלאכיו רוחות

מפעל ישיבות ההסדר הוא מפעל תורני חשוב מאוד ומפעל ציוני חשוב, מפעל של ישיבות שהניב פירות טובים הרבה ת"ח

"אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים". לעם ישראל יש י"ג עיקרי אמונה, ומתוכם זהו העיקר הראשון. רצוני לצטט דברים מצוואתו של בעל ה'מתוק מדבש', בה הוא אומר שעיקרי האמונה צריכים להיות שגורים בפינו בכל יום:

"כי יסוד היסודות ועמוד העבודה התמימה היא האמונה להאמין בה' יתברך על כל דבר קטן וגדול שארע לו שהכל הוא מאיתו יתברך שמו והוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים".

בהמשך הוא מביא את דבריו הידועים של הרמב"ן¹ אשר הוזכרו כאן בבית המדרש פעמים רבות:

"שאיין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד... הכל בגזירת עליון".

מתוך דברים אלו ה'מתוק מדבש' מגיע גם להנהגה מעשית של אמונה:

² ע"פ חולין ז:

³ תענית כא.

⁴ ברכות ס:

¹ בסוף פרשת בא

בחירה חפשית של בני אדם, ואפילו דרך מחשבות של בני אדם.

אני רוצה לגעת בנקודה עמוקה מאד. הפסוק אומר "קול דודי דופק"⁶, הקב"ה דופק וקורא לנו דרך יסורי נפש גדולים שאנו עוברים בימים הללו, והוא מתגלה דרך מחשבותינו. זו נקודה עמוקה שמבאר הרב

זצ"ל באורות הקודש "כל פעם שהלב דופק דפיקה רוחנית

באמת... הרינו

מקשיבים כמו קול

מלאך ה' דופק"⁷.

כשבאות לנו

מחשבות, והן באות

לפעמים דרך הרדיו

או הטלוויזיה ודרך כל

מיני דברים הפועלים

בעולם, המחשבות

אלו הן "קול מלאך

ה' דופק, נוקש על דלתי נשמתנו, מבקש

שנפתח לו את פתחנו, למען יפיע אלינו

בכליל הדרו".

מספרים שפעם החזון איש ישב ולמד ובא

זכוב וישב על חוטמו, החזון איש סילק את

הזכוב והזכוב חזר שוב ושוב. אמר החזון

איש לזכוב: "אני יודע שהקב"ה שלח אותך

אלי. אתה באת להפריע לי ללמוד, אבל יודע

אני שאתה שלוח מאת ה' יתברך ואמשיך

ללמוד!". הסיפור הוא ארוך אבל זה הרעיון

הנוגע לענייננו.

הרב זצ"ל מלמדנו כאן באורות הקודש

שהמחשבות השלוחות הן מלאכי ה' שבאים

חשובים שפעלו ופועלים בעם ישראל ומעצבים את דמותם הרוחנית של עם ישראל ומדינת ישראל. על דברים אלו לית מאן דפליג, ובכל זאת ממניעים פוליטיים מתרחש כעת במדינה גל עכור של רדיפה אחרי ישיבות ההסדר. כך נראים הדברים במישור הטבעי שיש מניע לנפשות הפועלות לבחור ברע, אולי אפילו מתוך מחשבה לטובה, אך בודאי לא לשם שמים, כך גם אמר לי אמש

יהודי בכיר אשר

עזב כבר את החיים

הפוליטיים.

כל זה נכון רק

במישור הטבעי

של אדם שלא

מאמין, כך זה

נראה בעיתון

בטלוויזיה וברדיו,

אבל הרי פתחנו

את השיחה

ביסודות האמונה

והסברנו שזה שפוגע איננו אלא שליח והכל

בגזירת עליון ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה

אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה. לכן

משוכנע אני שפרשה זו של הרדיפה היום-

יומית ושל הקרנת התחקיר המביש בשבוע

שעבר, תחקיר שהיה בו חילול השם עצום,

הוא בגזירת עליון מאת הקב"ה וכך צריכה

להיות ההתייחסות שלנו לכך.

זו קריאה אלינו, לכל אחד ואחד מאיתנו, בין

אם הוא ראש ישיבה, ר"מ, אברך, תלמיד, או

כל אדם מישראל. הקב"ה מתגלה בעולם ע"י

שלוחים, "עֲשֵׂה מְלֶאכֶיךָ רִחוּת"⁵, הקב"ה

מתגלה ע"י כוחות טבע שהם בעצם מלאכים

שלוחים, הקב"ה מגלה את רצונו גם דרך

אוי ואבוי לו לסובל אם

אין נפשו מתחממת

בלהט היסורים, ואם

אין החבלים מעלים

את נר ה' בו!"

⁶ שיר השירים ה ב

⁷ אורות הקודש א עמ' קסה

⁵ תהלים קד ד

לנקות את מחשבתו ולצרפה מכל פסולת השטחיות וסייגי הגסות, לעדן את נפשו ולהרחיב את אופק חייו. כללו של דבר: היסורים תפקידם לתקן את הפגום באישיותו של האדם. ההלכה מלמדת אותנו כי עוון פלילי הוא בידי בעל היסורים להרשות את מכאוביו ללכת לאיבוד ולהשאיר ללא משמעות ומטרה".¹⁰

זוהי עבירה לתת ליסורים לעבור לידו ולהשאירם חסרי משמעות ומטרה!

"הסבל מופיע בעולם כדי לתרום דבר מה לאדם, כדי לכפר עליו, כדי לגאול אותו מן הזוהמה, מן גסות הרוח ושפלות הנפש. מתוכו צריך הסובל לעלות מזוקק ומצורף, טהור ונקי. "עַתְּ צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמְנַנָּה יְיָשָׁע"¹¹ – כלומר מתוך הצרה עצמה יושע תשועת עולמים, יזכה להתגבשות והתעלות שאין דוגמתן בעולם נטול סבל. מתוך השלילה צומח החיוב, מתוך האנטי-תיזה מבצבצת התיזה ומתוך הכחשת הקיום מתגלה קיום חדש".

אלו דברים נפלאים! מתוך הכחשת הקיום מתגלה אלינו קיום חדש!

ממשיך הרב סולוביצ'יק:

"אוי ואבוי לו לאדם",

וכך גם אוי ואבוי לו לציבור.

"אם היסורים לא הביאוהו לידי משבר רוחני ונשמתו נשארה קפויה ונעדרת סליחה! אוי ואבוי לו לסובל

אלינו בקריאה אלוקית, וכן האריך בזה בנו הרצי"ה זצ"ל כפי שמופיע בשיחות הרצי"ה לפרשת וישלח על עניין המלאכים.⁸

הציבור שלנו עובר מסכת יסורים גדולה, זו היא עת צרה ליעקב ועת צרה לציבור שלנו שגידל וממשיך לגדל ישיבות רבות ובנים טובים לאומה.

גם אנו בישיבת הכותל מגדלים ת"ח לאומה, מגדלים אנשים גדולים לדור שלנו ולדורות הבאים. רגילים לדבר על ירידת הדורות, אני חושב אחרת, אני מאמין שיש לנו עסק עם דור גדול ואנשים בעלי נשמות גדולות עם כוחות גדולים ועם נסיונות גדולים מבחינה רוחנית שלא היו בדורות הקודמים, נסיונות של עקבתא דמשיחא שעליהם אמרו האמוראים "ייתי ולא איחמיניה"⁹. הם לא חששו מהיסורים אלא לא רצו להיות בנסיונות הגדולים שיכול להיות בהם חילול השם.

תפקיד היסורים

השאלה האמיתית היא מה אנו עושים עם היסורים האלה שנשלחו אלינו.

הרב סולוביצ'יק במאמרו הנפלא 'קול דודי דופק' עוסק בשאלת היסורים הבאים מאת ה', שהם קול הדוד הדופק, כפי שקראנו קודם בדברי הרב קוק. הרב סולוביצ'יק מסביר שקול ה' דופק ומבקש מאיתנו להתייחס אל הקול הזה, ואצטט מדבריו הנפלאים:

"היסורים באים כדי לרומם את האדם לטהר את רוחו ולקדשו,

¹⁰ איש האמונה עמ' 68-70

¹¹ ע"פ ירמיה ל ז

⁸ עמ' 289 ואילך.

⁹ סנהדרין צח:

שתי דרכים עומדות לפנינו כעת, הדברים הם קשים אבל זה המצב. יכולה חלילה חלילה לבוא התרסקות של המפעל הגדול והקדוש הזה, אבל יכולה גם לבוא ישועה גדולה, "וממנה יושע" – דווקא מתוך הצרה, כפי שאמר הרב סולוביצ'יק וכפי שזעק הרצי"ה במלחמת יוה"כ, ודווקא על ידי התעוררות של תשובה מתוך מה שפוקד אותנו.

רבתי אהובי! הדבר תלוי בכל אחד ואחד מאיתנו ברמה שבה הוא נמצא מבחינת הכלל ומהבחינה הפרטית שלו. יכול להיות חלילה, ואני מקווה שאני טועה, שיש מי שיושב וחושב "זה לא שייך אלי", או כי הוא בסדר גמור – וזה חסרון גדול שאדם לא מרגיש בצרת הציבור, או חלילה שזה פשוט לא מעניין אותו – ואם כך אינו ראוי להיות חלק מהציבור הנפלא הזה ששמו בני ישיבות ההסדר והוא יכול ללכת לו לדרכו. אני רוצה שנהיה חבורה אחת, בית מדרש אחד של אחדות לרעיון של קידוש השם כנגד חילול השם הנורא המתרחש ברחובות כיום. סיפר לי אברך אחד: "הייתי בשבת באיזה מקום וכמה תקפו אותי!". הוא אברך נקי וצדיק ודיברו אליו כאילו הוא הרשע של הדור, זה שביום חמישי בלילה משתכר וגורם לתאונות דרכים. ודאי זהו שקר, אבל קודשא בריך הוא מדבר אלינו דרך התופעות הקשות שסביבנו.

אני רוצה ששיבת הכותל תהיה דגל לכל הישיבות לחשבון נפש אמיתי ולקידוש השם הגדול ולמסקנות כלליות ופרטיות, גם אם יהיו כואבות. אנו כל ישיבות ההסדר נמצאים היום מול קודשא בריך הוא ומול האמת, ואין קרוב משיבתנו אל מקום הקודש מכל הציבור הזה. אני רוצה שכל אחד ואחד מאיתנו יחשוב בחשבון אמיתי: אני שייך

אם אין נפשו מתחממת בלהט היסורים, ואם אין החבלים מעלים את נר ה' בו!"

אוי ואבוי לו לאדם או לציבור כזה, וחבל על היסורים שהוא סובל לשוא. צריך לדעת שחל עלינו חיוב אלוקי, אני בכלל לא מתייחס לשוטים המדברים ומקטרגים עלינו אלא אני מדבר על קול ה' הדופק ומדבר אלינו דרך שליחיו הבוחרים ברע או בטוב לדעתם וקורא לנו לבחון את דרכינו. זהו חיוב ציבורי שהרמב"ם מדבר עליו בתחילת הלכות תענית:

"מצות עשה מן התורה לזעוק והריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור... כלומר: כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו.

ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן..."

אנו עכשיו מנסים לקיים את דברי הרמב"ם הזה ולהתעורר.

"ומדברי סופרים להתענות על כל צרה שתבוא על הציבור עד שירוחמו מן השמים".

לנו אין כוח לתקן תענית אבל לפתוח את הלב אנו צריכים.

שתי דרכים לפנינו

אני מאמין באמונה שלמה שעת צרה היא ליעקב וממנה יושע.

"גדולים אנחנו וגדולות הנה משוגותינו ובשביל כך גדולות הן צרותינו, וגדולים גם תנחומותינו... אם נדע את גדולתנו אז יודעים אנו את עצמנו, ואם נשכח את גדלנו אנו שוכחים את עצמנו, ועם שישכח את עצמו בודאי הוא קטן ושפל. רק בשכחת עצמנו הננו נשארם קטנים ושפלים, ושכחת עצמנו היא שכחת גדולתנו".¹³

רבתי ואהובי! אנו גדולים ועלינו להכיר ולדעת את גדולתנו.

אני רוצה גם להיות מעשי, ואני מבקש שנעבור ביחד עם הר"מים בישיבה תהליך של חשבון נפש והתחזקות, בראש ובראשונה כל אחד ואחד עם עצמו, לחזק בנו את השאיפות הרוחניות שלנו בלימוד תורה. הדרך שלנו היא לימוד תורה. זהו ענייננו העיקרי: ללמוד וללמוד וללמוד תורה. יש כעת מערכה על כל התורה בעם ישראל, ואנו צריכים להרבות בתורה, להרבות באור האלוקי, וזהו הדבר החשוב ביותר לעם ישראל ולשמו באנו לכאן לישיבת הכותל. כאשר תתנגן המוסיקה בשעה שש ארבעים וחמש בבקר, צריך כל אחד ששייך לישיבה שלנו לשמוע את קול ה' הקורא אליו, לקפוץ ולהגיע לתפילת שחרית עם ציבור הישיבה. לא ייתכן שהוא שייך ולא מופיע, אם הוא נעדר כנראה שהוא אינו מרגיש שייך לציבור. אנו נמצאים בישיבה וישיבה היא מקום בו לומדים שלושה סדרים ביום בעמל ובשקידה ללא הנחות. בפרט שחברינו בני שיעור ב' וג' מתגייסים בעוד כשבועיים, אז ודאי שהחובה

לאמת הגדולה הזו, אני רוצה להיות חלק מתהליך של תיקון בנייה וצמיחה או שאיני רוצה או מתאים לאיצטלא הנכבדה הזאת, ואנו נכבד אותו אם יקום וילך. אבל אהובי! אם הוא מחליט שהוא נשאר איתנו, זה מחייב מהיום והלאה לעמוד בסטנדרט של בחור ישיבת הסדר כמו שצריך להיות.

אני מרגיש הרגשה קשה. כשם שאליהו הנביא במעמד קידוש השם הגדול בהר הכרמל פנה אל העם כך אני מרגיש שיש קריאה אלוקית שפונה לציבור שלנו היום: "עַד מָתַי אֲתֶם פְּסָחִים עַל שְׁתֵּי הַסְּעָפִים אִם הָאֵל-לֵהִים לָכוּ אֲחֶרָיו וְאִם הַבַּעַל לָכוּ אֲחֶרָיו" וממשיך הפסוק "וְלֹא עָנּוּ הָעָם אֶת־דְּבָרֶי". זו אמירה קשה, אבל זה קול שקורא גם לנו במחננו, זו האמת.

זו שעה של בירור. אני רוצה שבחור ירגיש שהוא נשאר כאן רק כי הוא נבון בדרכו אלא יעבוד על עצמו ויבין את ערכה של הדרך הזו או שאם זה לא מתאים לו ימצא את מקומו בכיוון אחר. יש הרבה דרכים בעם ישראל והוא לא חייב לשאת את כתר של בייני"ש – אותה עטרה גדולה של בני ישיבות הסדר, כתר של קידוש השם, "פלוני שלמד תורה כמה נאים ויפים מעשיו"¹² שאנו נושאים כאן.

גדולים אנו!

הרב זצ"ל כתב בספר אורות על עם ישראל, ואני רוצה לומר את דבריו עלינו, על ציבור ישיבות ההסדר ועל ישיבת הכותל בפרט:

¹² ילקוט שמעוני ואתחנן תתלח (דומה לכך בגמ' יומא פו.).

¹³ אורות התחיה פסקה ה

ה' עֲנֵנִי! וְיָדְעוּ הָעַם הַזֶּה כִּי אַתָּה ה'
הָאֱ-לֹהִים!¹⁴

עלינו עוד יותר גדולה לעמול בתורה שלשה סדרים, ואם אינו יכול ללמוד במסגרת הישיבתית ילמד במה שלבו חפץ, העיקר שישב בבית המדרש ויעמול בתורה. איננו לומדים כי יש ביקורת של מדינת ישראל אלא כי יש ביקורת של קודשא בריך הוא שדופק לנו על הלב ועל הדלת "פיתחו לי אני רוצה להכנס". נעבוד את הקב"ה ברצף בלא הפסקה של סוף שבוע, כפי סדר שבתות הישיבה שהן חלק מן הרצף והלימוד והן בונות את הצד הרוחני של כל אחד ואחד מאיתנו. כאשר יוצאים לשבת כיבוד הורים או אם מישהו צריך לצאת לשבת, הוא לא יצא מהישיבה לפני סוף סדר שני של יום חמישי, והוא יחזור לישיבה לקראת סוף סדר ראשון לשיעור שיהיה בע"ה, לא כי מישהו מחפש אותו ובודאי לא כי ראש הישיבה מחפש אותו אלא כי זו האמת. זו האמת של בן ישיבת הסדר, וכך צריכה להיות ההופעה שלו בשמים ובארץ. בודאי יש מצבים של אונס אבל זוהי דרך המלך.

אני מאמין בכוחות שלנו ואני מאמין שנתקבצו כאן לישיבה בחורים שיכולים לקחת אחריות ציבורית גדולה, אחריות לקידוש השם שנדרש מאיתנו תחת חילול השם, אחריות של אמת. אני פונה לכל אחד ואחד מבני הישיבה בכל שיעור ושיעור: קח אחריות על עצמך, קח אחריות על ישיבת הכותל, קח אחריות על כלל ישיבות ההסדר, ובעיקר קח אחריות על כבוד ה'! לכך נולדנו וזהו יעודנו בבריאה, לא רק כדי שנבנה בית ואפילו לא רק כדי שנלד ילדים אלא כדי שנרבה בכבוד ה' במציאות, לשם כך נוצרנו וזהו ענייננו בחיים, ומהקב"ה אבקש "עֲנֵנִי

